

ENDES MIHÁLY - PAPP LÁSZLÓ

A Rakaca-patakvidék mohafldrája

A hazánkban eddig leír, hatszázat meghaladó számú fajból álló csoportnak vidékünkön mindössze 36 tagját (2 telepes májmoha, 34 lombosmoha) sikerült megtalálni, s ez rendkívül alacsony szám (5,8 %). Ennek magyarázatául szolgálhat a domborzatát, vízrajzát, klímáját és vegetációját, s számos további, ökológiai feltételét tekintve (sziklafelszínnek, összefüggő erdők hiánya, higrofil társulások dominanciája) meglehetősen egyveretű környezet, az igen kis felszín (2,7 km²), végül pedig az a körülmény, hogy a huszonnégy vizsgálópontunk közül csupán a leginkább reprezentatívnek tartott nyolcat jelöltük ki (2., 4., 6., 8., 15., 19., 20., 21.) mintavétel céljából. Kiderült azonban, hogy a számos közös mellett, mindegyik vizsgálóponton került elő 1-6 olyan faj, amely a többiek egyikén sem, s fiziognómiailag azonosnak tűnő területek mohafldrájának kvantitatív és kvalitatív összetételében is - olykor jelentős - eltéréseket észlelhetünk. Ezt mutatja az ordináció-elemzés is (NMDS Rogers - Tanimoto távolságfüggvény), amely szerint a 6. és a 21. pont egymástól is jelentősen különbözik. A számításokat illetően ezúton köszönjük meg Horváth Roland önzetlen munkáját. Mindezek miatt, az okok felderítése céljából kutatásaink folytatását tervezzük, kiterjesztve a többi, szóba jöhető részekre is.

Az e szempontból eddig nem vizsgált Rakaca-patakvidék mohafldráját elemezve megállapítható, hogy az összes kimutatott faj, magától értetődően új hazai előfordulási pontot jelent. Nem egy közülük országos ritkaságnak bizonyult, amely esetenként csupán egy, vagy két helyen, zömmel hegyvidékről, akár a legnyugatibb határszélen, pl. Kőszeg mellől ismeretes, s egyesek az atlanti flóraelemek közé tartoznak - jelük: A. (*Brachythecium mildeanum*, *B. plumosum*, *Cirriphyllum piliferum*, *Conocephalum conicum*, *Drepanocladus uncinatus*, *Mnium hornum*: A, a Vörös Könyves *Oxyrrhynchium praelongum* var. *stockesii*: A, *Rhynchostegium confertum*: A).

A fajok kétharmada számára a már ismert ökológiai feltételeket jelentik az itt található vizes-nedves forráslápok, patakmedrek, láprétek és láperdők, a többiek (montán, kollin elemek, sziklák, szurdokerdők és xero-mezofil biotópok fajtái) esetében az irodalomból eddig hiányzó, újszerű ismeretekhez jutottunk. Ugyanezen okokból hasonlóak a cönológiai vonatkozások is, jóllehet e tekintetben az új információk aránya még nagyobb (72 %). A mohák döntő többségét (30 faj) a fás-cserjés vegetációban találtuk, egy kis, forrásláp jellegű patakmederben pedig (6 faj, s a májmohák csak itt) *Caricetum gracilis* társulásban (19. pont). 10 faj számára ezt a fűzláp, 7-nek a puhafaliget, 4 esetében az éles sásos, míg 1 számára az égeres jelenti. Külön kiemeljük, hogy a *Plagiomnium ellipticum* esetében a *Caricetum gracilis* asszociáció egyenesen az első hazai adat. BOROS (1964) számos társulástani adata, amelyek zömét Pócs T. és Soó R. állította össze, ORBÁN-VAJDA (1983) művében nem szerepel, s ugyanez a különbség a környezeti adatok esetében is fennáll. Magunk mindkét munkát figyelembe vettük, ily módon értékelve ki saját megállapításaink esetenként eddig ismeretlen voltát.

Az ökológiai szempontból új adatokon minden esetben a higrofil környezetbeli előfordulás értendő, jele: h. A cönológiai névumok vonatkozásában CSC: *Calamagrosti-Salicetum cinereae*, CGR: *Caricetum gracilis*, DRA: *Dryopteridi-Aënetum*, SAF: *Salicetum albae-fragilis*.

Fajok listája

Amblystegium serpens	6
Antitrichia curtipendula	20, h, CSC
Atrichum undulatum	6, 15
Brachythecium mildeanum	19, CGR
B. plumosum	2, DRA
B. rivulare	21
B. rutabulum	2, 6, 19, 21
B. velutinum	8, h
Calliergonella cuspidata	6, 21, SAF
Cirriphyllum piliferum	6, 21, CSC, SAF
Climacium dendroides	6, 15, 19, 21
Conocephalum conicum	19
Drepanocladus uncinatus	2, 4, CSC
Fissidens bryoides	20, CSC
F. taxifolius	8, h, CSC, SAF
Leskeella nervosa	6, 21, h, CSC, SAF
Marchantia polymorpha	19
Mnium hornum	15, SAF
M. marginatum	6, CSC
Orthodicranium montanum	6, h, CSC
Oxyrrhynchium praelongum	var. stockesii 4, SAF
Plagiomnium affine	2, 4, 8, 15, 20, 21, SCS, SAF
P. cuspidatum	8, SAF
P. ellipticum	19 CGR
P. undulatum	2, 4, 19, 21, CSC, SAF,
Platydictya subtilis	6, h, CSC
Platyhypnidium riparioides	6, CSC
Pleurozium schreberi	2, 8, 15, 19, 20, 21, h, CSC, SAF
Pohlia cruda	6, h, CSC
P. nutans	2, 21, h, CSC
Pseudoleskeella catenulata	21 h, SAF
Pseudoscleropodium purum	21
Rhizomnium punctatum	2,
Rhynchostegium confertum	21, SAF,
Tortella inclinata	6, 15, 21, h, CSC, SAF
Tortula subulata	21, h, SAF

IRODALOM

- BORHIDI, A., SÁNTA, A. 1999. Vörös Könyv Magyarország növény-társulásairól, I-II.: 326+404 pp. TermészetBÚVÁRALapítvány, Budapest
- BOROS, Á. 1964. Bryophyta - Mohák. In.: SOÓ, R.: A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve. I.: 353-510. Akadémiai, Budapest
- KREMER, B. P., MUHLE, H. 1998. Zuzmók, mohák és harasztok (ford. és kieg. Simon T.), 287 pp. Magyar Könyvklub, Budapest.
- ORBÁN, S., VAJDA, L. 1983. Magyarország mohafldrájának kézikönyve, 518 pp. Akadémiai, Budapest
- SIMON, T. (szerk.) 1991. Baktérium-, alga-, gomba-, zuzmó- és mohahatározó, 793 pp. Tankönyvkiadó, Budapest